

Dag = Bladet :

Wälsignade Tryck-Friheten.

Tredje och Sidsta Stäcken.

N:o 82. och 83.

Stockholm den 6 Junii 1783.

För Dagen *).

Annu den trägna Landtman bäfwar
Annus Hans hopp ej fructer stå
— Hwad! men of Himlen något jäfwar
Uppå en Dag som GUSTAFS är?
Kom Flora! Du som sällhet sprider
Giut öfverfödd i Jordens famn!
Ett Folk hwars Kung bär WASAS namn,
Har rätt at skida Gyllne tider.

—
Insändt.

Da Romerska Senaten en gång för 1700 år sedan war sam-
lad för at öfwerlägga i et angelägit ärende, anlände en
Bonde, hemma wid Donau strömmen, til Rom, sticad af
sina Landsmän, at anklaga Befälhafware och högsta Ambetsmän
i landet såsom mutkolfwar och uppenbara fränkare af Folkets rätt.
Hans wärdwärdiga tal war följande.

„J församlade Riksfäder! och du lycksaliga släkte! Jag arme
Man, inbyggare och Bonde ifrån Milan, wid gränsen af Donau strö-
men, hållar eder, som i detta Rådhus lag stäpen. O! at de odöde-
liga Gudar wille på denna dag så wäpna min tunga, at jag ej talar
annat, än hwad mit förda Fädernesland höfwer och gagnar; Men
at

*) Insändt.

at de och tillika måtte hårda Edra Axlar at til folkets wål kunna bára den tunga Regements bürdan; ty utom Himmelsens biträde står ju i ingen dödelig magt, hwarken at ärnå det goda, eller undgå det onda.

Wredgade Gudar och et oblidt öde har så sticket, at Lyssland, min södelse-ort hor af Edra stormodiga anförare bliswit kuswat. Ju mer wår samtid larmar öfwer Edra segrar och erstrade Länder desto större wandra skal efterwärlden skämpa på Edra blodiga Lagrar. På et och samma ögnblick som Edra legda glöpar i spetsen för Er searwagn med full halt skria; Lebewe Rom! Det ööfwerwinerliga Rom! pusta Edra ståttrade staswar under dolda suckar sin klagan fram til Gudarne: Wåls för rätt! Wåls för rätt!

Af mit ofkonstlade tal och grofwa klådnad lærer Ni lätt kunna dömma om min ofunnoghet i Hoffspråket, och brist på den Höga smaken. Med at min gammoldags ställning äger jag likwål, ej mindre än mina Camerater, ingen äldre wettenskap än den, at i sit ätte halt kunna skilja en rättwis man från en wåldswerkare: Ty i stället Wi Bönder ej finnas så hittuge på granna ord, äro wi begäfwade med den urmodiga egenkapen at i öpen dag nitåstka för äran och orädda styggas wid lasten hwar hållt den tagit sit säte. Swarsöre och i bland wåra medfödda huswudsanningar denna ej står i sämsta rummet: At alt hwad wåldswerkaren, på Rikets kostnad i längre tid rappat at sig, skal en förtörnad Gudarnagt, ned en hast Sonom frántaga, och alt hwad den dygdige i flere år mist, skal på en dag återbåras; ty at onskan blir stinn och riktar sig, åter mot en Högre wilja, fast med des tillrådijelse. Den dag skal dock komma och wara snart när, då Rikshandaren måste umgälla sit brott; då den myndige sättes ur stånd at förtroffa, winglaren at skinna, Riket at mista, och den fattige ändteligen slipper bada sig i råror.

Ware sig Grek, Barbar eller Rommare, som afhör mit tal, det gwiftar mig lika. Nog af, at den som wäljer wanryckte för ärligt namn, orättrådighet för rättwis, ofog för billighet, lögn för sanning, är och blir af hwad Nation Han wara må, i Gudarnas åsyn en styggelse, och ibland männistor en wenbörding. En och hwar af Er förebår sig hata Högfärd, och ingen är som icke stormodigas, alla fördomma löstliga nöjen; och ingen är som icke går i enrum med den wållustiga flöktan, Emot öfveri predita allas; Däningen är som icke wältrar sig i öfwerhöfd, Tålmod göres behof, skriles öfwer alt, men ingen är som icke wid minsta anfall wille röra Himmel och jord. Alla atfara emot lättja, och ingen är som icke i orklöshet slantar bort sin

En dag. Sirughet säga sig alla bära affly före, och ingen är som icke samlar åt sig allt hvad Han öfverkommer. Med tårar nödgas jag midt i Rådssalen och fram för Er äfyn påstå, at Ni med blotta tungan uphöjen dygden, men med alla edra både kropps och själs öfriga förmyndigheter dyrken lasten. I stället för walspråket som ristat på Edra wapen, Ahnor och Sigiller: Öf ägnar stona den dygdiga och straffa den lastfulla, borde det heta: wår wällust består deri at förtrycka den oskyldige och plåga den redelige.

Då nu ältling talar för Tysklands öfuld, och Roms förmåtenhet, då wi ej gifwit någon anledning til Er föröddande framfart, wälän! låtom öf möta wäld med wäld, föröfveri med ströfveri. Atminstone ser jag ingen annan utwäg til råddning uti et förwirradt och af sielfwa Gudarne så godt som öfvergifwit samfund; där lystmåtet efter andras tjänster och egendom är bragt öfver al höfwa, och det som wärre är, där wäldswärkaren nådt den högd, at Embetsmannen fräckt föracktar och den lidande ej dristar klaga öfver förtryck. Hvad Er angår, i hwars wärjo Högsta Lagsskipningen är, har Er förnäma anda intryckt en så kryppande häfwan i Edra underhåfwandes sinnen, at det faller dem drageligare smälta i sig all den öfbrätt som de i sina Hemkojor uppbära, än fara Åstad och ligga Er öfver med onyttiga klagowisor. Huru kan det och annars wara? då den som Hemma hos sig ser sig roppriden til äfwenlys af en enda plågare, får tälja hela skaran mot sig i Rådet, utan twiswel derved, at den som klagat är en utmärkt glad stackare, men den som öfverklagas äger antingen börd eller mynt i behåll at muta med. Har det wäl någon enda gång uppstigit i Er tanka at göra rätt och freda öf för wäld? nej wist icke! Embetsmannen som I flicken öf på halsen, preja wår egendom, då Ni som sitten Hemma wid styret, och hos hwelka Wi borde wänta rättelse til måttets fullnad klippen åran af öf. Ansedde ej annorlunda än et släkte utan förnust, utan Lag, utan Kung, råknen I öf såsom willa wrak, som Ni tycken äro nog hedrade, då de så bära namn af Edra trålar. Men I bedrogen Er fult upp kåra Herrar! Är det icke öfbrünstigt af Er at bestrida det Folket förnust som utöfwar inga andra hemseder, än dem Silwa Naturens Herre inplantat; som icke träna efter andras hem, intet snålas efter främmande gods, intet ilskänas efter utkänst öfwerflöd? Med långt mer förnust bör öfbrünstet skrifwas på Er råkning, som öfbrünstide med det tälja och fructbara Italien ej stadnen förån Ni blott för at mätta Er brünst, blodstänckt hela Jordklotet.

Wi wete Ert infast. Ni ansen öf ej annorlunda än födde trålar,

lar, så wida Wi lefwat utan Förste, som regerat och, utan Råd som styrdt och, utan Krigsmagt som försvarat och. Wårt swar bör derföre icke heller wara för Er doldt. Wi behöfwe ingen krigsmagt, ty wi wiste af ingen fiende, intet Råd, ty en och hwar lefde någd innom sig och ägde råda sig sjelf; ingen Förste, ty wi woro alla af lika börd. Regentens yppersta Embete, som består i at quäswa sina Tyranner, och Hålla Lagbrytaren i lagom och spåkt, blef således för och en o- nyttig öfwerflöds wara.

Inbillen J er at jag redan sagt alt hwad J bören höra, så be- klagar jag Er korta omtänka, Det står något quar som torde falla Er plågsamt; men då Ni warit utrufade med nog fräckhet at ut- öfwa så grofwa illgrepp, känner jag mig hårdad af en ej mindre fri- modighet at lägga dem för öppen dag. Ett allmänt Riksbrott får ej försonas med matta förebräelser och dolda strapor.

Ingen ting har satt mig i så mycken bestörtning som Er såkun- noghet, at på sått som nu en tid skedt, förefe orten med Höfdingar och Domare, til hela sit samtantag, så unga, så råa och så odugliga, at de (jag talar på ära och tro) icke ens hafwa hufwud at tolka Edra, mindre begripa våra Lagar. Enda felet ligger ofelbart däruti, at Ni raten alla dem som äro wurne til Lagens Hålgd och al ord- nings wård, men wråken i stället på och Edra kreatur och gunstlin- gar. Då Rådet, utan affeende på sticket och förtienst kastar lyflorna i gapet på sina til Själ och Kropp raglande skojare; Huru wil man då begära af min matta talgäfwä at i orden fölia dem öfwer- olt på stäten, af hwad de i märket stält sedan de anländt til sina be- stämde poster. Hörer likwäl på deras handlag.

Med en såfwerlig rodnad uplåta de sina miuka och smidiga hän- der . . . för de mutor som uppenbarligen frambaras; men och med lika oblyg tiltagsenhet gripa de til sig i löndom alt hwad de öfwer- komma och står dem an. Den fattigas småsel straffas hårdt; men den rikes högmålsbrott ses genom fingren med. Man lemnar med flit öppet sålt för lasten och winstränkt lopp för wanarten, på det anledning til prejeri aldrig måtte tryta. Försoffade af wällust och liderligheter, är hela deras häg bekymmerlös om Solkets wäl. I stället för at häfwa wårdning och mota illgärningar äro de sjelfwe urhofs- män til de fleste. Deras walspråk är: Pöbeln bör ej så miuka, mindre äga någon känsla af rätt och orätt. Med et ord: De för- häfwa sig öfwer blotta namnet at heta Romare, och inbjlla sig endast derföre wara i födslen fullmyndige at plundra werlden. Swart
ut

att wil det wäl stadna föra Råds-Herrar? äga då Edra snåla be-
 går och Er högdragna myndighet inga gränser? Talen fritt ut hwart
 hän Ni tänken, och frälsten oss en gång ifrån vårt plågsamma qwal
 emellan hopp och frucktan. Sker det för våra barns skuld, så låt det
 braka an. Dragen fram blacken och låten fastwen lämna utgången
 på sit öde. Strider det emot menckligheten at omgjorda oss med tyu-
 gre järnbojor än dem wi förmå bära, så strider det wist icke emot Er
 omäncklighet at utom al mätra öka påbud, utlagor på utlagor: är det
 våra tilgångar Ni sinlen at, så stå de til Er tjenst, tagen i fred,
 och bären gerna bort alt hwad Ni finnen. Jag har förut sagt, at
 wi tänke olika. På det I mågen dö stinne och rike, lefwen Ni som
 Nidingar. Fruckten I någon resning å wår sida, så tilstår jag det
 är swagt af Er; det ser likwäl så ut, som Wi endast för den fruck-
 tan skull blifwa heimsökte; men med alt det, welen I gå i borgen
 at Wi för Er så sitta fredade, så skal jag wåra man å Wår sida
 at ingen af oss skal rubba Er. He och hela vårt tråldoms of ej
 tilräckeligt at freds ställa Er lystnad, så återstår ej annat för oss, än
 at råcka fram våra hufwuden; ty bilan är, tro mig, för dem mer
 dragelig, än Er hårda medfart för våra klånflor.

Welen Ni weta Romare! Ert öde, så kan jag berättta, det Wi
 af frucktan at blottställa wår afföda för så omänckliga Tyranner,
 med en mun uppsagt och affwurit alt omgånge med våra Hustrur; i
 det förtwiffade beslut, at hellre under et 20 til 30 åra återhåll tåla
 Naturens anfall än förfkaffa Er Skafwar. Då samma swåra öde
 möter dem som deras arina Föreldrar, wore det omänckligt gifwa
 dem lif och ännu mera grymt at upföda dem. Likwäl så framt Ni will-
 jen handla som wisa Regenter med vårt land, och gjöra hwar man rätt,
 så kunde det framfarna låt glömmas, och allas sinnen snart tåmjas til
 otwungen lydnd.

Så ofta Wi anlände til Rom, fullproppade med Klagowisor mot
 Edra Befälhafware, så så wi det swaret, at våra ansöknigar skola
 föredragas i Rådet. Wi blifwa wäl omsider hörde, men wärckställig-
 heten följer aldrig eller ock så sent, at olågenheten ej mer kan
 förekommas. Derupå kunde jag frambringa flere Exempel. Då en ut-
 fattig som ingen ting äger at dela med sig, hwarcken pengar, fina wis-
 ner, kostbara Ellencer eller andra dyrbarheter, ligger Er öfwer; då
 den som okänd med Edra Favoriter ej åkallat deras förord, men lika-
 fullt anmäler sin klagan, får han tör hånda omsider det nådiga swar
 at man skal se på saken; Men deri stannar och hela handläggningen,
 Han

Han reser hem igien fullproppat någon gång med toma ord och fåfånga löften. Til en onnan uslinge säger man den ena stund: „Min vän! du har den bästa sak i världen: men minst han wet der af, har saken varit före, och ester förut öfverlagd och beredd omröstning gäddt förlorad. Allt hwad Han wunnit på resan, är at Han kommit hit med besvär mot en, men rest hem, under tätta anrop af hårdhet och Gudarnas hämd öfwer hela stäcken. Händer det som sällan sker, at någon wrolig Gälle som lärt sälla i grumligt watten, tala sött och smickra nedrigt, infinner sig hos Er med någon ansöknig, då skal man tro det blir et stöjande af. Hans dicker och prat ansen I för Guda tal. Den sluga som skal ställa til rättta måste hals öfwer hufwud åstad, men reser snart derifrån med så ringa landets båtnad, och i stället för en någd spitsbof, har man gjort en hel mängd dygdige medborgare misnöjde och handfallne.

Af mit lefnadslopp kunnen I döma om alla mina Landsmän. Hela wintern igenom lefwer jag af hopsamlade öllon; om Sommaren af Gäd och jordfrucht; sllkar då och då, stundom för ro, stundom för nöd skull. Således tilbringar jag min mästa lifstid dels i skogen, dels på flacka landet. Welen I weta orsaken, så skolen I och så weta. Edra Befallningshafwande wära plågoandar, hafwa så blottat Inwånaren, förbittrat wära sinnen, uttömt Callorna och sargat Samhället, at då Lag och Rätt ej fins mer i Landet, någon räddning af nu warande Råd icke heller kan förmodas, har jag för at ej wara åskådare af en så bedröswelig syn, sjelf försatt mig så godt som i landsflygt från Hustru och Barn, wänner och hem. Ty drågligare förefommer det åtminstone mig, at lefwa ensam i willa skogen, än alla ögnablick höra mina olyckliga Landsmäns lät och jämmer. För jag intet wäld på wildjuren i skogen, intet föra de på mig, men af medmänniskor, ända til dem jag gjordt godt, ser jag mig alla dagar i wäda. Bedröfligt är at känna ett widrigt öde, bedröfligare, at ej få det ombytt då det kån; bedröfligast, då läkmedlen äro til hands men den som förstår ej wil, och den som wil ej förstår nyttja dem.

O! I människofrätare! ägen I ej någon känsla af hwad öf trycker? Ni torde likwäl kunna låsa ur synen på mig, all min oro; då wid blotta berättelsen ögonen sidda i tårar, tungan stjarlar, lemman na darra, sinnet försmäktar, hiertat brister och den öfriga kroppen wil tyna af. Huru menen I wäl det sker på stället, där hela olycks mörjan skadas med ögonen, höres med öronen, och påtagts med händerna,

